

komen kan; wie 's nachts opvliegt, merkende dat zijn huis in brand staat, en aan de trap toegekomen, ziet hoe ze reeds wegbrak, zoodat hem geen uitweg uit de vlammen blijft; kortom, wie voelt dat 't om zijn leven gaat, en hierdoor onoverhoeds verast wordt, die is *ontvoerd*, die heeft en trilt over heel zijn wezen, die *siddert*.

Het is het plotselinge, het doodelijk dreigende en onredbare, waardoor op eenmaal al wat in ons is onteld geraakt, heel ons wezen ontzet wordt, en men gevaar loopt zelfs de beheersing over zichzelf te verliezen; dan vooral, zoo men klaar voor oogen ziet, dat alle redding is afgesneden.

Dan siddert men uit vrees des doods, omdat men geen uitweg meer weet, en op eens ontwaart dat zijn lot beëindigd is.

Nu noemde men in Israël iemand *leven: zijn ziel*. En vandaar, dat 't bij Ezechiël heet, dat al 't volk in Israël, als het einde daar zou zijn, *zou sidderen, een ieder voor zijn ziel*!

Maar natuurlijk, dat geldt bij Ezechiël nog slechts van den eersten dood, die ons aardische leven afsnijdt, en veel ontzettender nog moet het sidderen zijn, zoo de tweede dood ons bedreigt, niet hier op aarde, maar als eens de eeuwigheid in zal gaan, en als dan onze verloren ziel voor eeuwig van haar leven in God zal worden afgesneden.

Dit nu zal even plotseling den verloren overkomen als het doodsgevaar ons hier op aarde genaakt.

Als een kranke het zijn arts op zijn geweten af vraagt: Is wat ik heb doodelijk?, en de arts geeft hem 't bange antwoord: «Ge leeft geen twee dagen meer!», dan sluip een siddering over den kranke die heel zijn wezen ontroert. Die uitspraak van den arts is als ware 't het vonnis van zijn dood. En juist zoo, maar veel langer nog, zal 't zijn als Jezus eenmaal het oordeel, het laatste, over elken zondaar uitbrengt, en, bij verwerping van de genade, het oordeel van den eeuwig dood over den onbekeerd gestorvene uitgaat.

Alleen maar, dan helpt 't sidderen niet meer. Dan wordt het een sidderen, waaraan nooit een einde zal komen. Juist wat Jezus zoo telkens uitsprak in *de weening en huizing der tanden*!

Bij Ezechiël heet 't sidderen, bij Jezus het in wanhoop en vertwijfeling knersen van tand tegen tand, en het weenen, waar geen uitweenen op volgen kan.

En nu is er wel genade, rijke genade zelfs, maar dan moet reeds hier op aarde, in dit leven, dat huiveren en sidderen, al ware 't slechts één enkel oogenblik, zoo in bangheid en diepe ontroering doorleefd zijn, dat 't is alsof we reeds in 't oordeel voor onzen Rechter stonden.

Als een misdadiger ter dood veroordeeld wordt, dan siddert alles in hem, ook al weet hij, dat de voltrekking van het vonnis eerst over twee, drie weken volgen zal. En zoo is 't ook hier. Al geniet de verloren zijn leven op aarde nog, zoodra de Geest het hem als invlant in zijn ziel, wat eens, zoo hij zich niet bekeert, zijn eeuwig lot zal zijn, dan siddert ook hij, ook al duurt het nog jaren eer zijn vonnis zal ingaan.

Het komt er dan alleen maar op aan, of zijn ziel zich strak en volstrekt een oogenblik op de gerechtigheid Gods kan aantrekken, om tot in het diepste van zijn wezen gewaar te worden, hoe de heiligheid Gods hem toornend neerdrukt. Snijdt dit besef hem, alles voor zich uit drijvend, diep tot door de binnenste vezelen van zijn ziel, dan kan hij niet tegenover God blijven staan, dan moet hij doorbreken, en dan breekt hij ook door, en in dat eigen oogenblik vangt de genade Christi hem op, en de verlossing, de zoen, de redding is er. Hij heeft gesiddert, en hij is bekeerd, en overgezet uit den dood in 't leven.

Wie daar niet toe komt, die moge spijt, die moge leedwezen, die moge berouw, die moge vertwijfeling gekend hebben, maar, zie 't aan Judas, al zulke zielskwelling redt niet. Dat alles gaat oppervlakkig toe. Dat is 't rood van schaamte op 't gelaat, dat komt en gaat. Als de wortel der ziel niet geraakt is, en de beving uit den afgrond haar niet heeft doen sidderen, is ze toch nog niet onder den toorn Gods bezweken, staat ze nog waar ze stond, is ze niet van haar plaats gerkuit, en omgezet, en blijft de lach der heilige vreugde, die alleen op het sidderen volgen kan, nog altoos uit.

Tot zelfs het gewoon zijn aan 't heilige bederft hier zooveel, en hoe hard 't ook om te zeggen zij, de tollenaars en de hoeren, gelijk Jezus 't zoo herhaaldelijk uitsprak, hebben hier iets voor, en zullen anderen voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Hierin ligt de kracht van het Methodisme, en ook het *Leger des Heils* zoekt er zijn eere in.

Wie aan niets denkend en aan niets zich storend, buiten God en zijn gebod, in de wereld voortzondigt, en dan plotseling op hoog ernstigen toon wordt aangesproken, en gewezen wordt op datgene, waarop hij zoo voort, zijn jammerlijk leven moet uitooploopen, komt er spoediger toe, om onder den indruk van zulk een aangrijpend woord, in siddering te geraken, zich te ontzetten en het instrument zijner zonde van zich te werpen. Juist omdat hij zulk een taal nooit vernomen had, greep ze hem zoo overweldigend aan. Ook hier is niet alle schijn wezen, maar er zijn toch krachtige, heerlijke bekeeringen uit voortgekomen.

En hier staat nu tegenover, dat wat van God zaligen huize is, van der jeugd af deze heilige taal vol ernst beluisterd heeft, maar er juist daardoor *te gewoon* aan is geworden. Wie telkens en telkens weer hetzelfde hoort, ondergaat er al flauwer indruk van. En zoo doet zich gedurig het verschijnsel voor, dat in het eind o, zoovele gedoopten jaren lang onder de prediking van het laatste oordeel kunnen verkeeren, zonder dat ze daarvoor ooit en in de diepte van hun ziel onwederstaandelijk zijn aangegrepen. Ja, dat predikers, die zelf een reeks van jaren het oordeel hebben aangezegd aan anderen, zelf, persoonlijk, nog nimmer dit innerlijk sidderen voor de majesteit van hun God hebben gekend. Dit doet aan de waarheid der prediking niets af. Ook een onbekeerd prediker kan u den zegen der genade brengen, en een bekeerd prediker kan aan doovmansdeur bij u aankloppen.

Maar dit volgt er uit, dat een iegelijk onzer, die den zegen genoot om van der jeugd af onder het Evangelie te verkeeren, zelf toe heeft te zien, dat de gewoonte hem niet verschalkte en hem niet doof en stomp maakte voor het geklank van de basun van Gods toorn, die ook bij hem tot op den gehoorbodem van zijn ziel moet doordringen.

Keer op keer gaf God in zijn genade een *revel* in Christus Kerk. Dan ging er weer een adem des levens onder de gedoopten uit. Er kwam onrust, maar valsche rust had geheerscht. En niet weinigen waren dan de gelukkigen, die

juichen konden als nooit vroeger, omdat ze nu ook zelve, nu ook persoonlijk, het *sidderen* aan hun ziel gekend hadden.

Kome het ook voor u niet te laat! Niet pas aan de overzij van het graf!

Dr. A. K.

Amsterdam, 6 Maart 1914.

Ds. Vogelaar schrijft in de *Wachter*, dat het wenschelijk is op de a.s. Synode in verband met de doctoraatsquaestie ook de vraag aan de orde te stellen, of en zoo ja op welke wijze het onderteekeningformulier der Theologische hoogleeraren gewijzigd zou moeten worden.

Welk verband er tusschen deze beide quaesties bestaat, is begripen we niet. Evenmin wat met dit doctoraat van de Theologische School te maken heeft, hetgeen Ds. Vogelaar daarop volgen laat aan het adres van de Hoogleeraren in de Theologie aan de Vrije Universiteit:

Voor de hoogleeraren der Theol. Faculteit van de V. U. geldt echter een formulier dat veel minder bindend omvang heeft.

En waar deze Faculteit feitelijk van zoo groote betekenis is voor ons kerkelijk leven zou de vraag, waarom zij met onderteekening van een ander formulier kunnen volstaan, onder oogen gezien kunnen worden.

Juist nu, nu de vraag, of de betrokken Hoogleeraren feitelijk rekenen met het Dordtsche formulier, nog geen strijdvaardig is geworden.

Verschuiven totdat het te eeniger tijd mischien wel het geval zou wezen, kan niet gewenscht zijn.

Tevens acht hij het noodig, dat dan eens duidelijk zal worden gemaakt, wat de «Gereformeerde beginselen» inhouden, waaraan deze hoogleeraren gebonden zijn. Deze beginselen, zegt hij, zijn nog altoos onbeschreven en wijzen dus op een band die niet bindt, maar die de Hoogleeraren of de School aan de willekeur van persoonlijke inzichten overgeeft; naar zijn oordeel moeten daarom deze beginselen, mede om de plaats die de Vrije Universiteit inneemt ten opzichte van ons kerkelijk leven, tijdig geformuleerd of gewijzigd worden. Deputaten van het verband met de Theologische faculteit worden dan ook opgewekt om een nadere omschrijving der Gereformeerde beginselen te vragen.

Ds. Vogelaar heeft bij dit schrijven blijkbaar twee dingen vergeten.

Voorreest, dat wat de professoren in de Theologie betreft — en alleen overhien gaat natuurlijk het geschil, want met de andere hoogleeraren staan de Gereformeerde Kerken in geen verband — Artikel 2 der statuten uitdrukkelijk verklaart, dat «de Vereeniging voor Hooger onderwijs als grondslag voor het onderwijs in de Godgeleerdheid *de drie Formulieren van eenigheid erkent*, gelijk die in het jaar 1619 door de Nationale Synode van Dordrecht voor de Nederlandse Gereformeerde Kerken zijn vastgesteld», en dat elke Hoogleeraar in de Theologie bij de aanvaarding van zijn ambt met deze verklaring zijn instemming heeft te betuigen. De voorstelling, alsof deze professoren dus alleen gebonden zouden wezen aan zekere onbeschreven en naar ieders subjectieve meening uit te leggen Gereformeerde beginselen, is derhalve geheel onjuist.

En in de tweede plaats, dat de Synode van Amsterdam in 1908, toen het verband met de Theologische faculteit nader geregeld is, reeds een afzonderlijk onderteekeningformulier voor de professoren in de Theologie aan de Vrije Universiteit heeft vastgesteld, dat door heeren Directeuren is goedgekeurd en door alle Hoogleeraren in de Theologie is onderteekend geworden. Dit formulier luidt aldus:

Wij ondergeteekenden, Hoogleeraren of Doctoren in de Theol. Faculteit der V. U. te Amsterdam, verklaren opechtelijk en in goeder conscientie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harte van gevoelen zijn en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, die is begrepen in de belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in allen overeenkomen met Gods Woord.

Wij verbinden ons, dat wij deze leer naarstiglijk zullen leeren en getrouwelijk voorstaan, zonder daartegen iets betijf openlijk of heimelijk, hetzij direct of indirect, te zullen leeren of schrijven, en dat wij alle dwalingen, met deze leer strijdende, zullen tegenstaan en helpen weren. Voorts beloven wij, dat wij, zoo er bij ons tegen deze leer of enig punt derzelve bedenking komt, deze bedenking ter kennis zullen brengen van de Geref. Kerken in Nederland, in Generale Synode vergaderd, opdat deze daarover oordeelen.

W. BREUKELAAR, Rapporteur.

Zoals men ziet, is dit formulier zekelijk niet anders dan het onderteekeningformulier van de Dordtsche Synode, waarmede het zelfs woordelijk grootendeels overeenstemt. De eenige belangrijke wijziging is, dat de professoren sebjekt worden verklaard niet aan de provinciale, maar aan de Generale Synode.

Blijkbaar zijn de beide hier genoemde feiten aan de aandacht van Ds. Vogelaar ontsnapt. Hij zal thans wel zoo vriendelijk wezen deze rectificatie aan zijn lezers mede te deelen. Anders zou de een of andere Classis aan den wensch van Ds. Vogelaar gehoor kunnen geven, en op de a.s. Synode het voorstel kunnen indienen om een onderteekeningformulier voor de Professoren in de Theologie aan de Vrije Universiteit te ontwerpen; waarop de Synode dan zou moeten antwoorden, dat zulk een voorstel toch wel ietwat dwaas is, waar de Synode dit reeds zes jaar geleden gedaan heeft!

Wel zou het daarentegen overweging verdienen, of de Synode het Dordtsche onderteekeningformulier niet voor de professoren van de Theologische School behoorde af te schaffen en door het te Amsterdam ontworpen formulier te vervangen. Feitelijk past het Dordtsche onderteekeningformulier niet meer op onze kerkelijke toestanden

en nog veel minder op de eigenaardige positie, waarin de Theologische School tegenover de Kerken staat. Het Dordtsche onderteekeningformulier is opgesteld voor professoren aan de Landshoogescholen die een provinciaal karakter droegen en waarover de Kerken als zoodanig niets te zeggen hadden. Onze Theologische School daarentegen gaat van de gezamenlijke Kerken in ons land uit en staat onder rechtstreeksch toezicht der Synode, die dit toezicht door Curatoren uitoefent. Met geen van deze beide feiten is in de Dordtsche onderteekeningformule rekening gehouden. Feitelijk is dit formulier dan ook in strijd met de instructie, die de Kerken voor de Curatoren hebben vastgesteld. In deze instructie toch wordt het toezicht op het onderwijs der hoogleeraren aan de Curatoren opgedragen en de schorsing en het ontslag voorbereiden aan de Generale Synode. Het is daarom zeker niet juist, dat in dit formulier de professoren beloven moeten, dat zij eventuele bedenkingen tegen de belijdenissen aan de Provinciale Synode zullen mededeelen en zich bereid moeten verklaren, zich aan het oordeel der Provinciale Synode te onderwerpen, op straffe dat zij hiertegen doende door de Provinciale Synode gecensureerd zullen worden. De censuur op de Professoren heeft de Generale Synode zich uitdrukkelijk zelve voorbehouden, en naar het ons voorkomt, terecht.

De belijdenisquaestie in de Hervormde Kerk.

Naar aanleiding van de verschillende belijdenisquaesties, zooals met name de proponentenformule en de vragen bij de belijdenis des geloofs te doen, die op de laatste Synode der Hervormde Kerk weer aan de orde waren gesteld, heeft deze Synode besloten, door haar Synodale Commissie op 16 April een vergadering te laten saamroepen van afgevaardigden van alle classicale vergaderingen; een zestal sprekers van verschillende richtingen zullen worden uitgenoodigd om deze vraagstukken elk van hun standpunt toe te lichten. Of deze vergadering ook besluiten zal mogen nemen, zij het dan al in den vorm van moties, schijnt nog niet uitgemaakt te wezen. Hoofddoel is echter wel, dat de verschillende richtingen zich zouden kunnen uitspreken, of en zoo ja in welken zin, zij wijziging verlangen.

Zooals thans uit de discussies, in de pers gevoerd, reeds blijkt, heeft men drie richtingen: links de modernen, die elken band aan de belijdenis willen wegnemen uit de reglementen en aan ieders subjectieve willekeur willen overlaten wat hij gelooven en belijden wil; rechts de Gereformeerden, die de dubbelzinnige termen uit de reglementen willen verwijderen, waachter nu de modernen zich verschuilen kunnen; en in het midden de breede groep van de ethischen en halfslachtigen, die alles bij het oude willen laten, omdat elke wijziging op een scheuring zal uitloopen.

Dr. Kromsigt wekt de Gereformeerden in de Hervormde Kerk sterk op om aan deze samenkomst deel te nemen, ten einde daarvoor het recht der belijdenis op te komen en vooral bij een eventuele stemming over een motie het spel niet in handen der modernen te laten.

Ook naar ons oordeel, al staan we buiten het synodale genootschap, is het plicht en roeping der Gereformeerden in de Hervormde Kerk, om te *getuigen*. De thans gevoerde strijd om de belijdenis raakt metterdaad het *hart der quaestie*, en we zien dankbaar dat deze strijd, en niet die over de reorganisatie, meer in het middenpunt is komen te staan.

Maar eenige illusie, dat deze samenkomst tot resultaat zal hebben, dat de Synode tot een beslissing in deze zaak zal komen, maken we ons niet. De *Kerkelijke Courant* heeft onlangs, en terecht, opgemerkt, dat een doorvoeren van het streng-confessioneele beginsel onmogelijk zal blijken door de machtige strooming der vrijzinnigen, die de vrijheid niet zal willen prijsgeven, terwijl ook het geheel opheffen van alle bindende bepalingen, het schrappen van alles in de reglementen wat nog aan de vroegere leertucht herinnert, een onmogelijkheid zal blijken door den tegenstand der rechtzinnigen. Uit elkaar gaan, de Kerk doen uitspatten in een vrijzinnig en een rechtzinnig deel, zal naar haar meening al even onmogelijk blijken, al ware het alleen maar door de financiële moeilijkheden, die daartoe zouden voortkomen. En waar noch links noch rechts overwinnen of uitdrijven kan, verwacht ze, dat de bemiddelende strooming wel zal zegevieren en de zaak in status quo zal blijven.

Ook wij vreezen dit.

Noch de modernen noch de Gereformeerden zijn sterk genoeg om hun zin door te zetten. 't Zal daarom wel bij 't oude blijven. En toch zijn we dankbaar, dat de strijd niet wordt opgegeven door onze Gereformeerde broeders. Al zal het niet baten om de Synode tot een beslissende stap te bewegen, de conscientien zullen er door wakker geschud worden en de onhoudbaarheid van den toestand zal er beter door worden ingezien.

Een leerstoel in de Dogmatiek.

De Gereformeerde Bond, die reeds lang pogingen aanwendde om een aanvullingshoogleeraar aan een onzer Landsuniversiteiten te benoemen, heeft thans besloten als aanvullingshoogleeraar te Utrecht te benoemen Prof. Visscher en hem te belasten met het geven van onderwijs in de Dogmatiek. Aan H. M. de Koningin is

hiervan kennis gegeven en de nadere bekrachtiging van deze benoeming moet worden afgewacht.

Zeker zal wel niemand gedacht hebben, dat van de bevoegdheid, die de Hooger Onderwijswet geeft aan Vereenigingen om aanvullende hoogleeraren te benoemen, gebruik zou worden gemaakt om een gewoon hoogleeraar, die reeds aan de Hoogeschool verbonden is, daaraan weer als aanvullend Hoogleeraar te laten optreden. Toch, al klinkt het ietwat vreemd, is de bedoeling van deze benoeming doorzichtig genoeg. Te Utrecht wordt de Dogmatiek onderwezen door den kerkelijken Hoogleeraar Cannegieter, die tot de moderne richting behoort. Tegenover dezen aanvullenden kerkelijken Hoogleeraar wil men nu als tegenwicht laten optreden een Hoogleeraar, die de Dogmatiek in Gereformeerden zin onderwijst. En daarvoor kon zeker geen betere keuze gedaan worden dan Prof. Visscher. In zooverre juichen we dan ook van 'harte deze benoeming toe. Alleen meent men daarom niet, dat hiernede de zaak nu in orde is. Het bezwaar, dat tegen dit aanvullingssysteem bestaat, blijkt ook in dit geval weer duidelijk genoeg. De studenten van de Hervormde Kerk zullen toch verplicht blijven de colleges van Prof. Cannegieter te volgen en zullen ook door hem geëxamineerd worden. Het eenige voordeel is, dat ze thans gelegenheid zullen hebben ook van het dogmatische onderwijs van Prof. Visscher te genieten.

Opbouw.

Een aantal jongelieden van beslist Christelijke beginselen, Ph. Elffers, Willem Hage, Riem Visser, Th. Voorthuizen, en I. C. Willemsen, hebben een nieuw maandschrift in het licht gegeven, dat in dienst der christelijke levens- en wereldbeschouwing staat en tot titel voert: *Opbouw*.

Zooals de redacteuren in een zeer bescheiden inleidend artikel mededeelen, is hun bedoeling niet, als leidslieden op te treden. Ze willen alleen als jonge werkers de hun geschonken krachten gebruiken om mede te arbeiden aan het doel: «den dag te verhaasten, waarop onze God en Koning wederom ontvangen zal den lof, de eer en de aanbidding, die Hem alleen toekomen».

Naast onze Christelijke periodieken, die geestelijke leiding geven voor de ouderen, is er zeker voor dit maandschrift, dat van jongeren uitgaat en voor jongeren bestemd is, wel plaats. Het is zelfs een zeer verblijdend verschijnsel, dat ook onder onze jongeren de behoefte gevoeld wordt, om niet stil te zitten, maar mede den grooten strijd te strijden, die in onze dagen gestreden wordt tegen de machten, welke ons volk van ons Christelijk geloof willen af-trekken.

De eerste aflevering, die ons ter kennismaking werd toegezonden, toont een gezond en frisch karakter, zooals dit voor jongeren past. Van een zich verdiepen in al te moeilijke wetenschappelijke en theologische quaesties is geen sprake. H. D. gaf leken-gedachten over Richard Wagner en zijn Tristan, waarin het kunstelement tot zijn recht komt. Th. Voorthuizen gaf een interessante beschouwing over het oude Colosse en den nieuwen tijd, waarin gewezen wordt op de overeenstemming van de eigenaardige geestesrichtingen, waarmede Paulus te Corinth te kampen had, en die ook thans zich weer voordoen. J. Minderaa gaf enkele verzen, waarvan vooral het tweede, geheel in den ouden mystiekien trant der Middeleeuwen gehouden «Jezulijn» ons zeer bekoorde. En de laatste bladzijde is aan de bespreking van Boeken en Tijdschriften gewijd.

We wenschen de stuurlieden op het nieuwe scheepje een gelukkige vaart toe en hopen, dat de vlag van het onvervalschte Christelijke beginsel steeds hoog in den top worde gehouden.

Het doctoraat.

I.

Nu de vraag ten derden male op onze Synode zal ter tafel worden gebracht, of het niet gewenscht is, dat de Kerken aan haar Theologische School het recht verleen en zullen om den doctoralen graad toe te kennen, mag het principieele vraagstuk, dat hieraan ten grondslag ligt, wel eens met ernst onder de oogen worden gezien. Het is daarom, dat we er op aandringen, dat de Synode zich ditmaal niet met praktische overwegingen van de zaak zou afmaken, maar een principieele beslissing zou nemen, en, dat we een poging willen wagen, om dit vraagstuk nader toe te lichten, opdat onze Kerken weten zouden, waarom het gaat.

De beslissing, die de Synode te nemen heeft, is toch niet alleen van belang voor onze Gereformeerde Kerken in Nederland, maar evenzeer voor de Gereformeerde Kerken in het buitenland. Over het algemeen zijn deze Kerken toch niet zoo gelukkig als de Gereformeerde Kerken in Nederland, dat ze in hun eigen land een Gereformeerde Universiteit bezitten, waaraan haar aanstaande Dienaren des Woords, indien ze dit verlangen en daarvoor den noodigen wetenschappelijken aanleg bezitten, den doctorstitel kunnen verwerven. Ze moeten bij ontstentenis van zulk een Gereformeerde Universiteit zich wel behelpen met een Theologische kweekschool, die uitsluitend voor de opleiding harer a.s. predikanten is ingericht. Willen de studenten dezer Theologische kweekscholen toch den wetenschappelijken graad van Doctor in de Theologie verkrijgen, dan moesten ze zich wel getroosten naar het buitenland te gaan, om daar aan

een Gereformeerde Universiteit hun studie voort te zetten, wat hun op geen geringe kosten komt te staan. Natuurlijk zou het voor de studenten veel gemakkelijker wezen, wanneer de Synoden hunner Kerken eenvoudig het jus promovendi aan deze kweekscholen toekenden; ze konden zich dan de dure reis, de hooge kosten en het tijdsverlies besparen. Dat deze Synodes dit echter niet gedaan hebben, en zelfs de gedachte daaraan bij haar niet is opgekomen, was alleen daaraan te danken, dat tot dusverre het jus promovendi als een *uitluitend recht van de Universiteiten* werd beschouwd. Een geschreven wet, die het jus promovendi alleen aan de Universiteiten toekent, is er natuurlijk niet. Zelfs zou men niet eens een Synodaal besluit en niet eens een Theologische School in ons land noodig hebben om aan iemand een doctorbul uit te reiken. Iedereen kan dit doen. In Amerika heeft men zelfs zoogenaamde faculteiten, door private personen opgericht, waaraan geen enkele heusche professor is verbonden, geen enkel college wordt gegeven en geen enkel examen wordt afgenomen; ze dienen alleen om tegen betaling van een bepaalde som aan liefhebbers een doctorbul te verkoopen. Ook in ons land zou dit niet onmogelijk wezen, want de wet verbiedt aan niemand om «doctorgraden» te verleenen. Dat — Amerika nu uitgezonderd — zulke dwaasheden echter nergens voorkomen, is omdat hier een hogere wet geldt dan het geschreven recht. Er is een historische traditie, er is een algemeene wetenschappelijke overtuiging, er is bovenal een publieke opinie, waarmede ieder te rekenen heeft, wanneer hij zich niet belachelijk wil maken. Waar nu de publieke opinie in de landen, die op wetenschappelijk gebied den toon aangeven, het promotierecht dusver alleen aan de Universiteiten toekende, daar was het deze publieke opinie vooral, die de Kerken buitenaf weerhield om aan haar Theologische kweekscholen het jus promovendi te verleenen. Breekt men thans in Nederland met dezen regel en slaat de Synode onze Kerken een geheel nieuwen weg in, dan zal dit voorbeeld ook buitenaf allicht aanstekelijk gaan werken. Het hek is dan van den dam en het een schape na het andere zal met een beroep op wat onze Synode deed, wel volgen. Er zal geen Theologische kweekschool wezen, hoe klein, hoe onbetekenend ook, of ze zal evenzeer bij de Synode harer Kerken komen met de bede: schenk ook ons het zoover begerde jus promovendi. En het zal niets baten, of ge dan al opmerkt, dat onze Theologische School wetenschappelijk zooveel beter is toegerust en over zooveel uitnemender professoren beschikt. Men zal u eenvoudig antwoorden, dat het hier gaat niet om het wetenschappelijk gehalte der professoren, maar om het *beginnel*, of een Synode aan haar kweekschool het recht verleen en mag om den doctorgraad toe te kennen. En is dat beginsel eenmaal toegegeven, dan zal elk dezer Synodes zelf wel beoordeelen, of ze haar Theologische kweekschool niet wetenschappelijk hoog genoeg stelt, om van dit recht gebruik te maken. Zoo voelt men, hoe de beslissing, die onze Synode nemen zal, veel verder zal reiken dan voor onze Theologische School alleen, en hoe het daarom wel noodig is, dat men zich goed rekenschap geeft, of het geoorloofd is, dat onze Kerken dezen weg inslaan.

Wanneer we daarom de vraag principieel stellen, of de Kerk de bevoegdheid heeft het jus promovendi te verleenen, dan moet hierbij wel onderscheiden worden tusschen wat men het *kerkelijk* en het *wetenschappelijk* doctoraat heeft genoemd. Want wel is het waar, dat de hoogleeraren der Theologische School uitdrukkelijk verklaard hebben, dat ze niet dachten aan de instelling van het «kerkelijk doctoraat», maar de argumenten, die worden aangevoerd om aan de school het jus promovendi te verleenen, toonen toch, dat hier wel degelijk een zekere verwarring van denkbeelden bestaat. Het heet toch, dat het in het belang der Kerken zelve is, wanneer haar school niet alleen gewone predikanten aflevert, maar ook mannen met den doctorstitel, die dan straks bepaaldelijk de roeping zullen hebben om de Kerken voor te lichten, de Schrift uit te leggen en de ketterijen te wederstaan. Juist *deze* eigenaardige taak nu, die hiernede aan deze Doctoren wordt voorgeschreven en waarom het in het belang der Kerken heet, dat ze aan haar school het promotierecht zal verleen en, is precies dezelfde taak, die Calvijn aan de «Kerkelijke doctoren» voorschrijft en waarom hij wilde, dat de Kerken zulk een Doctorenambt zouden instellen. Hij zegt in zijn uitlegging op den brief aan Efeze, dat het goed is, dat de Kerken naast de gewone predikanten ook doctoren hebben, wier speciale taak het dan wezen moet om de zuiverheid der belijdenis te handhaven, de opkomende ketterijen te weerleggen en de Schriften uit te leggen. In de Kerkorde, die Calvijn voor de Kerk van Genève ontwierp, wordt dit Doctorenambt naast het predikantenambt dan ook afzonderlijk genoemd, en ook onze Kerkorde heeft zich daarbij aangesloten, door te zeggen, dat er vier diensten in de Kerk behooren te zijn, waaronder de dienst der Doctoren. Het is daarom volkomen te begrijpen, dat bij ons volk de gedachte kon opkomen: wanneer onze Gereformeerde vadersen zoo geijverd hebben voor de instelling van het Doctorenambt door de Kerk, hoe zou dit dan in onze dagen niet het best kunnen verwezenlijkt worden, door onze Theologische School het recht te verleenen den doctorstitel toe te kennen. Bovenal, het beginselvraagstuk, waarom het hier gaat, of de Kerk promoveeren mag, schijnt daarmede beslist te wezen. Het recht om zulke «doctoren» te creëren,

studie geringe zou het skelliker Kerken aan deze den zich en het odes dit zelfs de komen, dat tot een *niet* werd die het isiteiten zou men niet eens en noo- kan dit is zooge- personen heusche college examen een om som aan kloopen, mogelijk niemand Dat — dwaasheid dat hier schreven tie, er is overtu- e opinie, wanneer Waar nu i, die op n aange- leen aan was het de Ker- an haas promo- thans in en slaat geheel voorbeeld lijk gaan den dam dere zal Synode ologische oe onbe- er bij de bede: derde jus- ten, of ge ologische beter is iemender eenvoudig a om het fessoren, node aan men mag nen. En ven, dan ordeelen, noot niet telt, om Zoo voelt Synode dan voor n hoe het ich goed id is, dat

is immers door Calvijn en onze Kerkenorde aan de Kerken toegekend, waarom zou de Synode dan van dit recht geen gebruik mo- gen maken door haar school te machtigen het doctoraat uit te reiken?

Het is daarom wel noodig, dat eerst eens onderzocht worde, wat Calvijn en op zijn voetspoor onze Kerkenorde met dat zoogenaamde kerkelijke doctoraat bedoeld hebben, omdat hieromtrent nog veelzins misverstand bestaat. Gaat men na wat Calvijn in zijn Institutie en zijn commen- taren op Hand. 13:1, Rom. 12:7, 1 Cor. en Ef. 4: 11 van dit doctorenambt zegt, dan blijkt, dat hij op grond van Ef. 4: 11, waar de Apostel z. i. van herders en leeraars (doctoren) als twee onderscheiden ambten spreekt, het doctoraat van het gewone predikambt onderscheidt. Wel is aan beide ambten volgens hem gemeen, dat ze het Woord hebben uit te leggen, maar ze doen dat toch op onderscheiden wijze, en hun verhouding tot den geheelen kerkelijken dienst is een andere. Een predi- kant is geroepen krachtens zijn ambt het Woord voor de gemeente te bedienen, de Sacramenten uit te reiken, de kerk te regeren en toezicht uit te oefenen; ze zijn daarom ook steeds aan een bepaalde gemeente verbonden. Dit alles nu, verklaart Calvijn, vindt bij het doctorenambt als zoodanig niet plaats. Een doctor is niet geroepen om toezicht te oefenen, de Sacramenten te bedienen, vermaningen en opwekkingen uit te deelen; zelfs mag hij zonder een afzonderlijke roeping door de ge- meente, niet eens het Woord bedienen. Hij wordt dan ook niet aangewezen om voor een bepaalde gemeente te zorgen, maar om de geheele Kerk van Christus te onderwijzen, en bepaaldelijk om de a.s. Dienaren des Woords op te leiden voor hun ambt. Door wie deze Dienaren moeten worden aangesteld en hoe ze aan hun Doctorenambt moeten komen, zegt Calvijn noch in zijn Institutie noch in zijn Com- mentaren. Ook de door Calvijn opgestelde Kerkenordeningen van Geneve van 1542 en 1561 verspreiden op dit punt niet veel licht, al blijkt er wel nader uit, wat Calvijn eigenlijk met dit doctorenambt bedoeld heeft. In de Kerkenordening van 1542 neemt hij dit doctorenambt op onder de kerkelijke diensten, die de Heere heeft ingesteld om zijn Kerk te regeren; en verklaart hij, dat het hun eigenaardige taak is om de geloovigen te onderwijzen in de gezonde leer, opdat de zuiverheid van het Evangelie niet bedorven worde, hetzij door onwetend- heid, hetzij door verkeerde meeningen. Nog nader voegt hij er dan aan toe, dat hij onder dit doctorenambt de behulpelen en onderwijzingen verstaat, die de leer van God moeten bewaren, en zorgen, dat de Kerk niet ontbloeit worde door gebrek aan herders en leeraars, m. a. w., om het in één voor ieder begrijpelijk woord uit te drukken, dat deze doctorendienst is de *dienst der scholen*. Dan over den schooldienst han- delende, spreekt Calvijn in de eerste plaats over dien schooldienst, die vol- gens hem 'het meest tot het predikambt nadert en het nauwste aan de regering der Kerk verwant is', n. l. het *professoraat in de Theologie* of de colleges, die gegeven moesten worden over de uitlegging van het Oude en Nieuwe Testament; terwijl ver- volgens ter sprake komt de school, die diende om de leerlingen voor het volgen dezer colleges voor te bereiden, d. w. z. het gymnasium met de propaedeutische. Het pro- gram, dat Calvijn hiermede in 1542 reeds ontworpen had, is te Genève echter eerst verwezenlijkt geworden in 1559, toen door de Overheid aldaar de Academie is opge- richt, die bestond uit, wat wij zouden noemen, een gymnasium met enkele daarbij benoemde professoren voor de Theologie en de Letteren, welke laatste dan te zaam vormden de zoogenaamde 'publieke school'. In de nieuwe redactie der Kerkenorde van 1561 wordt woordelijk overgenomen het- geen de redactie van 1542 over het docto- renambt zei, alleen wordt thans ter nadere toelichting verwezen naar de 'ordre des écoles', d. w. z. naar de wetten, die Calvijn in 1559 voor de op te richten Akademie had ontworpen en die door de Overheid waren goedgekeurd. Slaat men deze Akademische wetten op, dan ziet men, hoe hier metter- daad werd voorgeschreven, dat er lecteurs publics wij zouden zeggen professoren, zouden wezen, die onderwijs hadden te geven aan de studenten in de exegese van het Oude en Nieuwe Testament. De *doctorendienst* of het zoogenaamde *kerkelijke doctoraat* was dus, zooals uit de nadere praktische uitwerking blijkt, volstrekt niet door Calvijn bedoeld als een afzonderlijk *kerkelijk ambt*, maar Calvijn verstond hier- onder niet anders dan wat wij zouden noemen de *professoren in de Theologie*. Een ander soort 'kerkelijke doctoren' heb- ben onze Gereformeerde Kerken dan ook nooit gekend, en we zullen een volgend maal zien, dat ook onze Kerkenorde met den *dienst der doctoren* in de Kerk niets anders heeft bedoeld dan het professoraat in de Theologie. Met welk recht een pro- fessoraat aan een Hoogeschool, die niet eens van de Kerkuitgting, toch door Calvijn en onze Kerken onder de diensten der Kerk gerekend werd, zal dan tegelijk worden aangevoerd.

DR. H. H. K.

Leestafel.

1. HANDBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND VOOR HET JAAR 1914. 26ste Jaargang. Oosterbaan & Le Comtre. Goes.
2. NEDERLANDSCH ZENDINGJAARBOEKJE VOOR HET JAAR 1914. Met Bijlage: Verklarende woordenlijst van Maleische en andere inlandsche woorden, welke in Zendingsliteratuur kunnen voorkomen. Uitgegeven door den Boekhandel van den Zendingstudie Raad. Den Haag.
3. JAARBOEKJE TEN DIENSTE VAN DE CHRISTE- LIJKE JONGELINGSVEREENIGINGEN IN NEDERLAND.

samengesteld door Dr. J. E. VONKENBERG en JAC. VAN OOSTERBAAN. 23e jaargang. Bureau van Uitgave te Zwijndrecht.

Als deze LEESTAFEL de HERAUT-lezers bereikt, zal het jaar 1914 reeds de eerste MAART- week zijn ingeschoten. Ik geef grif toe, dat daarmee de tijdgrens voor het aankondigen en bespreken van 'Jaarboekjes' is overschreden.

Het is laat. Toch heb ik voor dit mijn laat-komen een aantal zeer aannemelijke verontschuldigen, waaronder wel de meest pakkende is mijn, beel de FEBRUARI-aand door, over Dr. R. H. WOL- TERS boek schrijven.

In de vaste overtuiging echter, dat, bij al de liefde voor hun papieren kinderen, de samen- stellers van de hierboven genoemde JAARBOEK- jes, en dat ook de in de JAARBOEKjes een begrijpelijk belang stellende lezers van de HERAUT, zullen denken: 'ja dat boek moest wel eerst', zal ik nu maar gemoedigd van wal steken.

Ik begin, zooals voegzaam is, gelijk een mijner goede kennissen pleegt te zeggen, met de Kerk, met onze Kerk en dus met het jaarboekje, dat zich ietwat zwaarwichtig noemt: 'Handboek' ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Dat 'ten dienste' mag gerust op den titel staan, want metterdaad is voor de 'Gerefor- meerde Kerken in Nederland' dit boekje zeer dienstig.

Gelijk in de twee andere boekjes vindt men ook in dit een KALENDER met wat daar zoo bij hoort, en zoo'n kalender is zeker nuttig.

Maar, daar zal ik het nu niet over hebben.

Het 'dienstige' van deze periodiek zit 'n voor de Kerken toch meer in de andere rubrieken. In de STATISTIEK met haar AAN- HANGSEL; in ONDERWIJS, BARMHARTIGHEID, VEREENIGINGEN; en dan ook in de rubriek: IN MEMORIAM.

Aan de EERSTE dezer drie Rubrieken, zeker de meest dienstige, is dan ook ditmaal weer groote zorg besteed. De Samenstellers, — die zich niet noemen, maar waar ik de heeren OOSTERBAAN en LE COMTRE zelf op aan zie, — schrijven daaromtrent: 'Tal van wijzigingen moesten in de Statistiek worden aangebracht, die wij recht- streeks van de Kerkeraden verzochten, en, op enkele uitzonderingen na, verkregen.'

Dit 'op enkele uitzonderingen na' wekt, vergeleken met wat de Samenstellers nog verleden jaar schreven, het vermoeden, dat over het geheel, de Kerkeraden op het stuk van inlichtingen voor de heeren OOSTERBAAN en LE COMTRE wat toeschietelijker zijn geworden.

Deze STATISTIEK, die voortweg het grootste deel van het boekje vult, geeft alles wat men redelijkerwijze verlangen kan.

Geordend naar de Provincien, — FRIESLAND en ZUID-HOLLAND met haar N. en Z. gedeelte — en dan weer in iedere provincie, naar de classe waartoe zij behooren, wordt van ieder der kerken aangegeven het burgerlijk zielestal van de plaats waar zij gevestigd is; het Nr. waaronder zij bij de regering bekend staat; het jaar waarin zij na 1834 tot reformatie kwam; het getal harer leden; de predikanten, die haar dienen of gediend hebben; en eindelijk haar adres. 'De kerken, die niets van zich lieten hooren, 'de enkele uitzonderingen', staan met een zwart strekje geteekend.

Verder vindt men in deze Statistiek de namen der verschillende DEPUTATEN; een alfabetische lijst van de KERKEN en een van de PREDIKAN- TEN; een opgave van de Proponenten en een van de Predikanten, die dit jaar 40 en meer dienst- jaren zullen hebben vervuld; en dan nog een van Predikanten, die in 1913 overleden zijn.

Op het einde geeft zij een 'Statistisch Over- zicht' waaruit blijkt, dat in de 14 classen zijn: 693 kerken, 5518 dienstdoende predikanten, 169 vacatures, 45018 leden waarvan 166348 ten Avondmaal zijn toegelaten. Ook vindt men daar gegevens omtrent onze ZENDING, en een lijst van onze KERKELIJKE WERKLADEN.

In het 'Aanhangsel' zitten weer, als verleden jaar, de OUD GEREFORMEERDE KERKEN IN PRO- VINCEN (Oost-Friesland en Graafschap Bentheim); dan de GEREFORMEERDE GEMEENTEN IN NEDER- LAND ontstaan uit de actie van Dr. LEDERBROEK, en ook de GEREFORMEERDE GEMEENTEN ONDER 'T KRUIS, De Nederlandsche Geref. Kerken in Duitsch- land: DUISBURG, HASSELBEEK en RUHRORT vindt men onder de Classe ARNHEM.

De TWEEDE Rubriek: ONDERWIJS—BARM- HARTIGHEID—VEREENIGINGEN, geeft het noodige omtrent: de THEOLOGISCHE SCHOOL en de VRIJE UNIVERSITEIT; de Geref. GYMNASIA en H. B. SCHOLEN, en verder wat op het L. O. betrekking heeft. Ook bevat zij gegevens omtrent de STICHTINGEN van BARMHARTIGHEID en omtrent het Geref. VEREENIGINGEN.

De LAATSTE Rubriek herdenkt, in welge- schreven, pietet-volle IN MEMORIAM's, onze predikanten W. v. ASSELT, K. B. v. DIEMEN, E. DOUMA, P. EIJNDING, J. A. GORDIJK, L. NEIJMANS, T. NOORDWIJER, J. SCHÖMAKER, Docent A. STEKETE, en onze predikanten H. H. VEDER, H. TE VELDE, H. VISSINK, P. J. WIDJINGA en H. K. ZIJLSTRA.

De Samenstellers hebben eer van hun werk en ook ditmaal een, voor onze Kerk en voor allen die in haar uitwendig leven belang stellen, onmisbaar boekje gegeven.

Een niet minder onmisbaar werkje, voor ieder, die van de Nederlandsche Zending op de hoogte wil zijn, gaf Dr. J. KRUGER, Geref. Predikant te SILVOLDE, als Redacteur van het ZENDINGSBOEKJE.

Het is te verkrijgen bij den Boekhandel van den Zendingraad: JAVASTRAAT 78, DEN HAAG.

Na den KALENDER vindt men een MENDEL- WERK, dat opent met een JAAROVERZICHT 1913 en waarvoor Dr. H. WEISS een gedeelte van zijn toespraak in AUGUSTUS te LUTTEREN gehou- over: HET WERK ONDER DE SURINAAMSCHE NIGERS IN HET LICHT VAN HET HALVE ERW- FLEST HUNNER VERBODING, afkomst. Evenzo deed Dr. JOH. RAUWS met zijn te LUTTEREN gehouden toespraak: GELEID EN ZENDING, terwijl de heer H. GROOTHUIS, hulprediker op Timor, voor dit MENDELWERK een opstel over: HET CHRISTENDOM OP HET EILAND TIMOR leverde en Dr. J. HENZEL een over: ZENDING EN WERELD- GELEIDEN.

Na dit MENDELWERK doet de heer Jan Willem GUNNING J. Hzn. verslag van den arbeid en de samenstelling van den ZENDINGSTUDIE RAAD, die dit boekje uitgeeft. Van dien Raad is thans Dr. T. R. CALLENBACH Voorzitter, genoemde heer GUNNING, FRANS HALSTRAAT 16, UTRECHT, Secr.-Penningm., en de andere leden zijn: Freule H. B. DE LA BASSOUR CAAN, Dr. J. HENZEL, B. M. ALKEMA en Dr. J. KRUGER. Correspondend lid voor Nederl.-Oost-Indië is Mevr. J. C. VAN ANDEL—RUTGERS, Meissen, Soerakarta (Java).

Ook in dit Jaarboekje vindt men een Statistiek en wel, zooals van zelf spreekt, een STATISTIEK DER ZENDING.

Het is vooral door deze Statistiek dat het metterdaad een praktisch ZENDINGSVADAMECUM is. Deze Statistiek heeft 4 rubrieken: 1. In de EERSTE vindt men alles wat betrekking heeft op de Zending in Nederl.-Oost-Indië en daar- onder dan ook de ZENDING DER GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

In de TWEEDE de Zending in Nederl. West- Indië.

In de DERDE Nederl. Zendingarbeid buiten onze Kolonien (Egypte en China: HET NEDERL. WILHELMINA VROUWENHOSPITAAL TE AMOY).

In de VIERDE: Zending onder de Joden in Nederland, en daaronder ook: ZENDING ONDER DE JODEN VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND. De dienstigheid van dit boekje voor de zendingvrienden wordt zeker niet weinig verhoogd door een ALFABETISCHE NAAM- EN ADRESLIJST VAN ZENDINGSARBEIDERS IN OOST- EN WEST-INDIë, terwijl allen, die aan Zendingsliteratuur doen, veel nut kunnen hebben van de Verklarende, door Dr. KRUGER bijgewerkte, 'WOORDENLIJST' van Maleische en andere in- landsche woorden.

Onder 'wetenswaardigheden' vermeldt dit Vadamecum, dat de inlandsche bevolking van O. I. 37.020.460 inwoners bedraagt. Daarvan zijn ongeveer: 35 miljoen Mohammedanen, 2 miljoen Heidenen en 1/2 miljoen Christenen, waarvan ongeveer 29.000 Roomsche-Katholieken.

Ten slotte het Jaarboekje ten dienste van de Christelijke Jongelingsverenigingen.

De samenstellers, de heeren VONKENBERG EN OOSTERBAAN, hebben hun taak vrij ruim opgevat. Want wel kreeg in hun boekje de Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden Grondslag de eerste en grootste plaats, maar ook de andere Jongelingsverbanden ten onzent en de bij geen Bond aangesloten Jongelings- verenigingen zijn er niet in vergeten. Zelfs van het Studentencorp der V.-U. te Amsterdam en van dat onzer Theol. School te Kampen worden er de Senaten in genoemd, en ook de Nat. Chr. Onderoff. Vereeniging is er, evenals de NEDERL. MILITAIRE BOND, in vermeld.

Het laatste is, met het oog op onze jongens die in dienst gaan, nog zoo kwaad niet. Bij den NEDERL. MIL. BOND toch worden op p. 164 ook de TEHUIZEN VOOR MILITAIREN opgegeven en daaronder staat dan:

'De ouders van zonen, die in mil. dienst treden, doen wel, het adres dier recruten op te geven aan den huisvader van het Militair Tehuis in de garnizoensplaats waar zij ingedeld zijn. De naam van den huisvader in over het adres niet noodig, in elk garnizoen is maar een Tehuis'.

Laat mij aan de STATISTIEK, die natuurlijk ook dit Jaarboekje geeft, het volgende staatje over 1913 mogen ontnemen:

	Vereeni- gingen	Leden
Nederl. Bond v. Jongelingsver- eenigingen op Geref. Grondslag	623	13302
Nederl. Jongelingsverbond	499	11488
Bond van Ned. Herv. Jongel- Ver. op Geref. Grondslag	34	694
Nederlandsch Lutherische Jongel- ingsbond	12	256
Bond van Chr. Geref. Jongel- ingsverenigingen	32	397
Bij geen Verbond aangesloten	195	2967
	1395	30904

Wat, behalve de statistische gegevens (p. 73— p. 195), zijn hooge waarde aan dit Jaarboekje geeft, is het voortreffelijk artikel: ONZE BONDS- doot van p. 31 af aan de STATISTIEK vooraf- gaat. De schrijver van dit artikel, die mij, afgaande op stijl en woordenkeus, niemand anders dan de 1e Voorzitter van den Bond van Gereformeerde Jongelingsverenigingen, Dr. VONKENBERG zelf dunkt te zijn, teekent daarin de idee van zijn Bond eerst op zichzelf, maar dan ook in tegenstelling met de idee van het Nederl. Jongelingsverbond.

Nu zou ik niet iedere uitdrukking in dit artikel voor mijn rekening willen nemen; zoo zijn voor mij: 'het zalig worden als het doel des levens' en 'de eere Gods als het doel des levens', niet te scheiden. Maar, dit na daer- gelaten moet ik verklaren zelden een meer pakkende en duidelijke uiteenzetting van de idee van den Bond der Geref. Jongelingsver- eenigingen gelezen te hebben, dan deze.

En het is dat niet alleen, waarom ik VONKEN- BERG's artikel voortreffelijk noem.

In zijn toepassing toch van het Calvinisme, als wereld- en levensbeschouwing, op de Bonds- idee, vermag het, bezielt als het is, bij den lezer zulk een machtige bezieling ook voor het Cal- vinisme zelf te wekken, dat het in onze literatuur, die voor het Calvinisme zoekt te winnen en te sterken, — een eereplaats toekomt.

Reeds alleen om ONZE BONDSDOOT zal ieder Gereformeerde goed doen zich dit Jaarboekje aan te schaffen.

Bijna zou ik Dr. VONKENBERG in overweging geven, zijn enthousiasme en toch zoo zakelijk artikel ook afzonderlijk verkrijgbaar te stellen.

'n Beetje geestdrift is, in deze dagen, ook onder ons, waarlijk geen overbodige weldo.

Uit de Pers.

Met bijzondere belangstelling namen we ken- nis van dit stuk uit de *Vragenbus van de Gereformeerde Kerk*.

Een inderende uit W. schrijft ons, dat hij maar niet begrijpt hoe die leden onzer Kerk, die voor- standers zijn van den Gereformeerden Bond, en de leden der 'Gereformeerde Kerken in Nederland' zoo met elkaar kunnen ophebben. Wanneer inder- de de prediking van de Bondsprekanten verge- lijkt met de prediking, die tegenwoordig bij de 'Gereformeerde Kerken' in zwang is, dan ziet hij daarin veel meer twee tegenovergestelde uitersten. In de 'Gereformeerde Kerken' een beaalt voorwerpel- jke prediking; bij de mannen van den Gerefor- meerden Bond een even beaalt onderwerpel- jke prediking. En toch, schrijft de geachte inder- de, toch gaat er bijkans geen week voorbij, dat *De Heraut* niet met welgevallen leest uit *De Waarheid*- vriend overneemt, of met ingeslotenheid van *De Waarheidsvriend* getuigt.

Hoe, vraagt inderende, is dat te verklaren?

Antwoorde. Dat de prediking bij den Gerefor- meerden Bond enerzijds en bij de Gereformeerde Kerken anderzijds dat tweerlei karakter vertoont, schijnt wel vast te staan. Natuurlijk zijn onder de leden van elke groep, die tot het geheel der kin- deren van Gereformeerden huise behoort, zowel predikanten te wachten, wier prediking meer een onderwerpel- jke karakter vertoont, als anderen, wier prediking meer voorwerpel- jke mag worden geheeten. Dat al altoos zoo blijven. 't Staat in verband met iemands persoonlijkheid aanleg en met den weg, waarin God de Heere hem geleid heeft de Schrift leest, dat er verscheidenheid van gaven is bij één- zelfden Geest. Daarvoor behoort ook dit, dat de een meer gave heeft om uit de ervaring van Gods kinderen te spreken, de ander om de Schrift uit te leggen; wederom een ander om de Waarheid helder uiteen te zetten. En elk van die drie ver- dient dan, maar ook eerst dan afkeuring, wanneer hij

zijn gave eenzijdig gebruikt. Immers dan vervalt men in een van deze drie euvelen: of in een ein- deloos onwroeten van de gestalten en bevindingen des harten; of in een geesteloos uitpluizen en siften van de letters en woorden der Heilige Schrift; of in een verstandelijk beschouwen der openbaarde Waarheid, alsof het wiskundige stellingen waren, waarmee men zich bezig hield, en niet de Waar- heid Gods, die tot de goddelijkheid leidt.

Worden die klippen echter vermeden, dan zal men het in den prediker moeten dragen en er trouwens ook niet aan kunnen ontkomen, dat de eene of andere dezer drie gaven bij hem het meest wordt gevonden.

Niettemin schijnt het wel te zijn, zooals de inderende schrijft, dat namelijk bij de predikanten van den Bond in hunne prediking het onderwerpel- jke, bij die der Gereformeerde Kerken daarentegen het voorwerpel- jke de bovenhand heeft. Wat dan natuurlijk niet toevallig kon wezen, maar zoo wijzen op een verschil in richting tusschen deze beide groepen van predikanten.

Op de openbare vergadering van de Confessio- nele Vereeniging in Zuid-Holland, die wij in October des vorigen jaars bijwoonden, werd het door een der voornamen van den Gereformeerden Bond dan ook openlijk uitgesproken, dat de pre- diking die tegenwoordig in de Gereformeerde Kerken wordt gevonden, eene andere prediking was dan door hem en zijn geestesverwanten werd ver- langd. Dat is eene bevestiging van wat door den inderende wordt beweerd.

Wat nu betreft de verklaring van het feit dat, ondanks dat groote verschil, de leden der beide groepen toonen elkander zoo bijzonder ge- negen te zijn, wij meenen reeds vroeger overvlo- dig te hebben aangevoerd:

1e, dat dat verschil in de wijze van pre- dikanten zeer goed is te verklaren als een gevolg van het zich bevinden in verschillende Kerken. Een Bondman, die volgens zijn eene Kerkbeschou- wing eigenlijk niet in de Hervormde Kerk, maar in de Gereformeerde Kerken thuis behoort, kan nu eenmaal in onze Hervormde Kerk niet preken alsof hij stond in een Gereformeerde Kerk.

2e, dat de sympathie, die nochtans tus- schen de leden van beide groepen wordt gevonden, zeer goed is te verklaren uit de sympathie, die op ander gebied tusschen hen beide wordt ge- vonden; weten op Kerkrechtelijk gebied en op politiek gebied.

Daarover zullen wij dus ditmaal niet meer uit- weiden.

Alleen willen wij, wat het Kerkrechtelijk betreft, onze bewering met een enkel voorbeeld toelichten. Zooals men weet, zijn in de jaren 1886-'88 over de bezittingen onzer Hervormde Kerk ver- schillende processen gevoerd; tot voor den Hoogen Raad toe.

Degenen, die toen in Doleantie waren gegaan, waren namelijk van meening, dat zij de wettige voortzetting van de oude Gereformeerde Kerk waren, en dus ook konden aanspraak maken op de Kerk- gebouwen, fondsen en bezittingen van wat naam ook, die tot dusver bij de Hervormden in gebruik waren geweest.

De verschillende rechtbanken in ons land waren toen van eene andere meening.

De Doleerenden verloren hunne processen en moesten al de goederen laten aan de Hervormden. Welnu, wat lezen wij nu in *De Waarheidsvriend* van de hand van den bekenden 'medewerker' met betrekking tot deze zaak.

Letterlijk het volgende:

'Volgens Dr. Kromsigt is eene gemeente slechts eigenaars als onderdeel der Nederlandsche Hervormde Kerk, zooals in 1886 is gebleven.'

'Maar de Hooge Raad heeft dat toen wel be- staat, doch ook in de opvattingen dienaangaande kon wel eens spoedig kentering komen.'

En dan, een eind verder:

'Zoo wel eens kunnen gebeuren, dat Dr. Kromsigt spoedig op zijn schrijftafel een boek ter recensie kreeg, waarin een Nederlandsch Hervorm- den gezangen-zingend jurist bewijzen zal, dat het recht in 1886 aan de zijde van de Doleerenden was.'

Zoo schrijft *De Waarheidsvriend*.

Nu zullen wij die kwestie, wie de rechtmatige eigenaar is van de Kerkgoederen, hier natuurlijk niet bespreken.

Wij constateeren alleen het volgende:

De genoemde medewerker in *De Waarheidsvriend* vermeidt niet maar bloot, dat een jeugdig rechts- geleerde is opgestaan of beter nog z. i. opstaat, en dat die jeugdigste rechtgeleerde zal beweren of zal trachten te bewijzen, dat de tegenwo- ordige afgescheidenen de rechtmatige eigenaars zijn der Kerkgoederen. Neen, al die aanstaande beweren gelden voor dezen man van *De Waarheidsvriend* nu bij voorbaat reeds als zoovele 'bewijzen'.

Ook ziet *De Waarheidsvriend* die 'bewijzen' niet met schrik tegemoet, en evenmin met eene gelatenheid, die zich aan de uitspraak van het recht onderwerpt, welke die ook zijn moge. Neen, met kennelijke ingeslotenheid wacht *De Waarheidsvriend* die bewijzen af en de gevolgen die ze onvermijdelijk na zich zullen slepen, en reeds nu worden die komende bewijzen ons onder den neus geduwd.

Mij dunkt: dat één e kan dienen om inderende een weinig beter te doen verstaan, hoe de weder- zijge verhouding tusschen leden van de Gereformeerde Kerken en die van den Gerefor- meerden Bond zoo alleszins uitnemend is.

Als de palmdichter zingt:

Ik ben een vriend, ik ben een medgezel

Van allen, die Uw Naam in waarheid vrezen,

dan is dat ook uit het hart van ons, Confessioneele, gegrepen, en dan willen wij dat ook toepassen op al die leden der Gereformeerde Kerken, die God waarlijk vrezen, of van wie dat naar den aard der liefde mag worden ontleend.

Al zijn wij kerkelijk gescheiden en al denken wij op verschillende punten verschillend, in 't voor- naamste blijven wij dan één en wenschen dat niet te vergeten.

Dat is 't echter niet, wat de verhouding tus- schen Gereformeerden Bond en Gereformeerde Kerken zoo uitnemend maakt en wat *De Heraut* zoo vriendelijk stemt tegenover *De Waarheidsvriend*. Anders moesten ook wij in dezelfde liefde deelen! De geachte inderende weet nu echter reeds beter, welke de redenen zijn der sympathie, die zijne verwondering zoo zeer gaande maakte.

Voor den milden, vriendelijken toon, die uit dit artikel spreekt, zijn we erkentelijk. Subject- ief en objectief zal steeds elkaar moeten aan- vullen; doch anders meenden we, dat onze bijna 1900 Mediatien die nu reeds verschenen zijn, genoeg aantoonde, hoe waarlijk het subjectieve geloofsvlees voor ons geen bijzaak was.

Dat we, als doleerenden, hier afgescheidenen worden genoemd, deert ons niet, zoo althans de geachte schrijver ons betuigt, dat dit ver- wiselen van den naam onwillkeurig was.

Anders zou het onvergeelijk zijn.

En wat nu de hoofdvraag betreft, waarom *De Heraut* meer sympathie koestert voor de *Waarheidsvriend* en den Bond, dan voor de Confessioneele Vereeniging en de 'Gerefor- meerde Kerk', zoo zij de geachte schrijver zoo goed op de historie van de Confessioneele Vereeniging in de dagen van haar bloei terug te gaan, toen de *Heraut*, juist uit onvoldaan- heid met haar te zwak Gereformeerde karakter, eigen paden koos, — en zelf zal hij het antwoord op deze vraag vinden.

Dr. A. K.

Officieele Berichten.

POORTUGAAL, 1 MAART 1914. Met smart geeft de kerkeraad kennis, dat Dr. Diemer, met advies der classe, wegens geschikte gezondheid, een jaar rusttijd noodig heeft.

Alle stukken voor den kerkeraad van nu voortaan te zenden aan:

A. HORS,
Voorzitter van den kerkeraad.

Buitenland.

GEMENGDE NIEUWS.

Weduwen-verdranding. Het gerechtshof in Alla- habad in Engelsch Indië had in November een geval van weduwenverdranding te berechten. Vijf verwanten van een gestorven Hooftpriester in Main- poerl stonden terecht onder beschuldiging, dat zij de weduwe hadden aangezet het lyk van haar man op den brandstapel te volgen. Zij verdedigden zich door te zeggen, dat er een vlam uit den hemel was gekomen om de vrouw te verteren. Doch het hof nam daar niets van aan en veroordeelde alle vijf beklaagden tot vier jaar gevangenisstraf.

Teniel. Vijf-en-twintig jaar geleden beweerde een oud-soldaat, die zich Jeezel noemde, dat hij een bijzondere openbaring had gehad, tengevolge waarvan hij een tempel in Chatham liet bouwen, waarin de uitverkorenen tot het einde der wereld zouden wonen. Hij gaf voor de rol te besitten, waarop de namen van de 144.000 geschreven stonden die behouden zouden worden. De man had groote macht over zijn volgelingen. Zeer werden dezen oorspronkelijk toen Jeezel aart, want hij had ver- speld, dat hij eenigzoon zou blijven leven. Zijn tempel, die nog niet geheel voltooid was, is nu ingericht tot een Bioscoop-theater.

Een confrérie van Boedhisten. Gedurende de revolutie die in China gewoed heeft, werden duizenden Boedhistische tempels in de provincie Yunnan, in het Zuid-Westen van het rijk gelegen, veranderd in scholen, soms met, soms zonder den wil der bevolking. De priesters konden dit niet verhinderen. De Lama-kloosters op de grenzen van Thibet bleven echter bestaan. De Lama's zijn de priesters der Boedhistische religie. Het spreekt wel van zelf, dat de Boedhistische priesters nu aan het werk gaan, om het Boeddhisme te doen herleven en ook de verloren bezittingen terug te krijgen. Daarvoor werd van 25 tot 27 Augustus te Likiang-fu eene confrérie gehouden. Bij het volk bestaat de grindeheid, de afgoden weg te doen en niet meer onder de macht der Lama's te staan; geen wonder dat de priesters van het Boeddhisme trachten het verloren gebied weder terug te winnen. Het zou te betreuren zijn, indien het volk de afgoderij van het Boeddhisme liet varen zonder daarbij voor het Christendom gewonnen te worden. Daarom is de roeping der Christenen tegenover de Heidensche volken in deze dagen zoo gewichtig.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

II.

DE BEWONERS.

Toen de heer Van der Spronk zich op Jadia vestigde, had hij dit hoofdzakelijk gedaan om daar als een rijk land-edeelman op zijn gemak en voor zijn genoegten te leven. Hij sprak zoo ongeveer als de rijke dwaas, die tot zich zelf zei: 'Ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; eet, drink, en wees vroolijk'. Het zou hem gemakkelijk zijn gevallen, daar er weer oorlog uitbrak, opnieuw een aanstelling in het leger te krijgen, en zoo allicht roem, eer en voordeel te behalen. Maar hij had van den oorlog genoeg, nu hij rustig op zijn goederen leven kon.

Om hoogere dingen dan de aardse bekom- merde de heer Van der Spronk zich zeer weinig. Hij had indertijd in de Gereformeerde kerk belijdenis afgelegd. Maar dit was hoofdzakelijk geschied naar gewoonte, wijl zijn ouders tot die kerk behoorden, en vooral omdat iemand die buiten de Gereformeerde of Staatskerk stond zeer moeilijk een landsbetrekking kon krijgen. Zijn hart was er echter niet bij. Wel had hij in de kerk te Rheden een geheele bank voor zich en zijn huisgenooten, en bezette hij die bank ook vrij getrouw, maar dit was meer omdat het deftig stond en zijn belang het meebrengt. Een grondbezitter die nooit ter kerk kwam, zou toen in die streek bij zijn onderhoorigen niet in achtiging zijn geweest. En hoe gevaarlijk dat was, had de heer Van der Spronk in zijn krijgsmaans- leven maar al te vaak gezien.

De vrouw des huizes was afkomstig uit het Waalsche gedeelte van de Zuidelijke Nederlanden, het tegenwoordige België. Van stand was zij hooger dan haar man, wijl zij zich op een adellijke afkomst kon beroemen. Op zijn krijgstochten, bij een inkwartiering, had hij haar leeren kennen, en kort daarop ten huwelijk gevraagd. Er was echter een groot bezwaar n. l. dat de dame Roomsche was, en de heer Van der Spronk meende terecht, dat een Roomsche vrouw in zijn omstandigheden hem minder paste. In de Noord-Nederlandsche kringen was men nu eenmaal op Roomschen minder gesteld.